

Hess István
SZENT IGNÁC PAPI LELKISÉGE¹

Bevezetés

Témafelvetésünk alapja a következő kérdés: mi a szerepe a papságnak Loyolai Szent Ignác lelkiségében? Fel lehet-e fedezni szoros kapcsolatot Ignác papsága és a Jézus Társasága alapítása között, különös tekintettel az ő saját papi hivatása és az alapító karizma között²?

A 31. és a 34. Általános Rendgyűlés közötti időszakban (1965–1995) felerősödtek azok a hangok a Társaságon belül és kívül, melyek megkérdőjelezték a papság fontosságát, alapvetőségét a jezsuita küldetésben, s ezzel óhatatlanul is árnyékba vonták Szent Ignác tudatos és szabad választását a papság mellett. Egyes szerzők odáig mentek, hogy Ignác papságát mint kényszerválasztást tüntették fel, melyet egyházi nyomásra kellett elfogadni szabad apostolkodása érdekében³. Nehézséget jelent, hogy Szent Ignác semmit sem írt közvetlenül papi hivatásáról.

Munkánkban arra törekedtünk, hogy tisztázzunk három alapvető fogalmat az Egyházi Tanítóhivatal megnyilatkozásaira és a szakirodalomra támaszkodva. E három alapvető fogalom az „alapító karizma” (*gratia vocationis*), a lelkiség (*spiritualitás*) és a hivatás (*vocatio*) fogalma, összefüggésben Loyolai Szent Ignác hivatástörténetével.

Az első fogalom, karizma (a meghívás kegyelme) más szóval különleges isteni adomány, melyet Ignác kapott a lelkek segítésére⁴ és a Társaság megalapítására⁵. A karizma kibontakozását egy sajátos lelkiség kíséri, mely Ignác esetében szerzetesi, papi és apostoli⁶.

Spiritualitáson – lelkiségen élő és éltető kapcsolatot értünk a Szentháromság és a megváltott ember között. Hangsúlyoznunk kell, hogy a személy lelkisége és hivatása között lényegi kapcsolat van. Az Istennel való élő kapcsolat az Egyházban egy konkrét életformára hívja az embert⁷.

A hivatást, speciálisan a papi hivatást, a XX. század elejétől a pápai megnyilatkozások Szent X. Pius pápa tanítására alapozzák⁸, aki bizottságot hozott létre annak tisztázására, Joseph Lahitton, francia pap könyvének a felvetésére. Lahitton atya szerint akkor beszélünk papi hivatásról, ha megvan a helyes szándék (*recta intentio*) és az alkalmasság (*idoneitas*), amely magában foglalja a szükséges képességeket, a kánoni akadályoktól való mentességet és

¹ Dolgozatom eredeti címe *Spiritualità sacerdotale di Sant’Ignazio di Loyola nella grazia della vocazione della Compagnia di Gesù (PUG 2006)* – Szent Ignác papi lelkisége Jézus Társasága meghívásának kegyelmében (*Gregoriana 2006*.)

² Alapító karizmának nevezzük azt az isteni ajándékot és küldetést, amelyet egy szerzetesrend alapítója jelenít meg, és amelyet a csatlakozók elfogadnak és a Szentszék jóváhagy. A karizma pontos megfogalmazása megtalálható a *Mutuae Relationes, Notae directivae pro mutuis relationibus inter episcopos et religiosos in Ecclesia*” AAS 70(1978); Magyarul: *Mutuae Relationes, Budapest 1995*, p. 18.

³ Luis de DÍEGO, *La opción sacerdotal de Ignacio de Loyola y sus compañeros (1515–1540)*, CIS -UCAB, Roma 1975. Ez a vélemény tükröződik néhány kutatáson alapuló műben is, pl. John W. O’MALLEY, *The First Jesuits*, Harvard University Press Cambridge, Massachusetts, London, England 1993.

⁴ „ayudar a las ánimas” v. „ayudar las animas”, *Autobiografía (Aut.)*. 45. „Segíteni lelkeket”. Jeronimo Nadal (1507–1580), a rendfőnök Ignác egyik legfontosabb munkatársa ír részletesen a karizma kérdéséről, WITWER, Anton Lorenz, *Die Gnade der Berufung zur Gesellschaft Jesu in den Schriften von Hieronymus Nadal, S.J.*, PUG, Roma 1996.

⁵ A karizma pontos megfogalmazása megtalálható a *Mutuae Relationes, Notae directivae pro mutuis relationibus inter episcopos et religiosos in Ecclesia*” AAS 70(1978), Magyarul: *Mutuae Relationes*, p. 18, *Budapest 1995*.

⁶ “Normae Complementariae Constitutionum Societatis Iesu”, *Sectio I: De hisce „Normis Complementariis Constitutionum Societatis Iesu”, ut expressione ipsius indolis et charismatis*, in *ARSI*, 21(1994–95) 997–998.

⁷ “Dei verbum”, 21, “Constitutio dogmatica de divina Revelatione”, in *ASS*, 58(1966) 827–828. H. U. von BALTHASAR, *Sponsa Verbi*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1961, p. 11.; M. DUPUY, «Spiritualité», in *Dictionnaire de Spiritualité*, 14, p. 1169. „Lumen gentium”, 13, “Constitutio dogmatica de Ecclesia”, in *AAS*, 57(1965) 18;14–15; 41, in *AAS*, 57(1965) 45.

⁸ Csak néhány hivatkozás: XII. Pius, *Mystici Corporis*, AAS 35(1943) 218; *Presbyterorum ordinis*, 11; II János Pál, *Pastores dabo vobis*, 11, 22.

a jelölt szabadságát⁹. A természetes képesség – emberi, lelki és szellemi (qualitas naturalis) –, mely isteni kegyelem (divina gratia) és a tiszta vagy helyes szándék, amellyel a jelölt válaszol Isten hívására.

Írásunk azt vizsgálja tehát, hogy Szent Ignác életében, hogyan jelenik meg a speciális karizma s egyben az isteni hívás, egy sajátos lelkiesség kíséretében. Megvan-e a megfelelő kvalitás és alkalmasság, amely magába foglalva a személyi szabadságot, melyet az egyházi többség, mint a papi hivatás jelét fogad el és ad küldetést Ignácnak az Egyházban. Hogyan válik Ignác pappá és hogyan lesz papi hivatását gyakorolva egy papi kongregáció alapítója?

Jelen írásunk meghatározó korlátja a rövidege. A szinte kimeríthetetlen szakirodalom számtalan kérdést vet fel, melyet ez esetben nem tárgyalhatunk¹⁰.

1. Ignác a karizmatikus (1521–1528)

1.1. Alaptapasztalat – lovagi neveltetés

Loyolai Szent Ignác (1491–1556) megtérése pillanatában, mint „úriember¹¹” az alkirály szolgálatában fontos diplomáciai, alkalomszerű katonai tisztséget tölt be. Elsődleges neveltetése a király pénzügyminiszterénél, majd az alkirály udvarában folyik, a király közelében, ahol elsajátítja a rangjának megfelelő viselkedéskultúrát, katolikus magatartást. Előélete lehetőséget teremthetne magasabb egyházi tisztség vállalására is, annál is inkább, hiszen ifjú korában felvette a tonzúrát¹², s így egyházi személynek is számít. Közvetlen tapasztalata van kora egyházaról – testvére plébános. Mindez csupán külső ismeret, még el kell mélyülnie az egyház belső természetének és mibenlétének tanulmányozásában.

Kora javadalmakhoz kötött szekuláris papsága nem biztosítaná számára a „lelkek segítségét” abban a formában, ahogyan ő az apostolok módjára tenni akarja.

Más lehetőség lehetett volna a konventuális, vagy az obszerváns szerzetesség, illetve a monasztikus életforma. A helyhez kötöttség és a reform bizonytalansága miatt, illetve a hagyományos szerzetesélettel járó kötelezettségek gátolnák elképzelését. A később megvalósított jezsuita közösség életrendje és fegyelme mutatja, hogy meghívása egészen új utakat követel. Karizmájával párhuzamosan fejlődő olasz vagy spanyol mintájú „reformált” papság Ignác számára egyelőre ismeretlenek¹³. A meglévő formák így nehézséget okoznak abban, hogy megtalálja pontos helyét az egyházban. Új kategóriát kell nyitnia, hogy Istentől jövő hívását beleilleszthesse a hagyományos egyházi életbe¹⁴.

1.2. Ignác megújuló életének alapelménye

Ignác „ősegyháza”, ahogyan később nevezte a manrézai tartózkodást (1522. március 25–1523. február), életre meghatározó lelki iskolává válik számára. Itt tartózkodásának gyümölcse az

⁹J. LAHITTON, *La vocation sacerdotale*, Paris 1909, p. 445. A püspök a szükséges feltételek megléte esetén is szabadon dönt, vö. AAS 4(1912) 485.

¹⁰Az eredeti dolgozat csaknem háromszáz oldal, több száz jegyzettel és idézettel, megfelelő bibliográfiával. Az alábbiakban a kutatás dinamikáját és fontosabb megállapításait ismertethetjük csupán.

¹¹ Az eredeti „gentilhombre” kifejezés jelentése túlmegy a magyar fogalmon. Olyan előkelő nemesről van szó, aki kifogástalan származásával méltó a nagyobb hivatalok betöltésére is, legyen az katonai vagy adminisztratív jellegű. Lovag, aki szabadon ajánlja fel szolgálatát a királynak, vagy más magas rangú személynek, P. de LETURIA, *El gentilhombre Iñigo López de Loyola*, Madrid 1949.

¹² Az 1515-ös titokzatos per dokumentumai, melyben Ignácot pap bátyjával akarják bíróság elé állítani, mint klerikust említi, aki bár ilyen, mégis fegyvert és hosszú haját, nyitott kabátot visel. 1523-ban, a jeruzsálemi zárandoklatot engedélyező pápai levelében mint klerikus szerepel. Hasonlóan, Ignác szentelési engedélyében is mint „már klerikus a pamplonai egyházmegyében” van megnevezve, *Fontes Docum.*, 290; *Enecus de Loyola clericus pampilonensis diócesis, 31 marzo 1523*, P. de LETURIA–M. BATTLORI, *Documenta duo vaticana de familia di Loyola atque de santo Ignacio*, in *AHSI*, 25(1956) 15–26.

¹³ Ebben az időben beszélhetünk az olasz teatinusokról, ill. a spanyol Juan de Avila kezdeményezéséről. Később mindkét rend csatlakozni szeretne a pápailag elfogadott jezsuitákhoz, vö. Mark LEWIS, *The first Jesuits as “Reformed Priest”*, in *AHSI*, 65(1996) 111–127.

¹⁴ Megtérése után 16 évvel később szentelik pappá, a Társaság megalapítása pedig még további éveket igényel.

évtizedekig tökéletesített *Lelkigyakorlatok*, kirajzolja a későbbi apostolt, a karitatív, lelkivezetői, szervezői tevékenységet folytató szentet. A manrézai tartózkodás csúcspontja a cardoneri élmény¹⁵, melyre Ignác élete végéig, mint rendező elvre tekint, nem csupán lelki dolgokban, de mindennapi praktikus kérdésekben is, mint a ruhaviselet, a kórusima kérdése, vagy a novíciusok zárándoklata¹⁶. Mennyivel inkább gondolhatjuk, hogy a lényeges kérdések megoldása is benne foglaltatott ebben a 30 év múlva is legnagyobb kegyelemnek tartott megvilágosodásban. Jeronimo Nadal „bölcse tudatlan”-nak (sapienter imprudens”) nevezi a manrézai Ignácot, aki a cardoneri megvilágosodásban meglát minden lényegeset, ami oda vezet, hogy később is, az események sodrában megtalálja és felismerje Isten akaratát, ha akadályokba ütközik, anélkül hogy eredeti meggyőződésén változtatnia kellene, haladva egy apostoli közösség megalapítása felé.

Manrézai tartózkodásának fontos pillanata, amikor kezébe veszi Kempis *Krisztus követése* című könyvecskéjét a „Gerconzito”-t, mely lelkigyakorlatainak egyik inspirálója és útmutatója, s melyet élete végéig asztalán tart az Újszövetség mellett. Kortársai szerint e művet Ignác szinte szó szerint ismerte és idézte azzal a természetességgel, mint aki saját gondolatait mondja. A könyv negyedik fejezetének papját, Ignác megszólalásig visszatükrözi majd szentelése után¹⁷.

1. 3. Találkozás az Egyházi tekintéllyel

Az első találkozás megtérése után az egyházi tekintéllyel számára igen fájdalmas. Bár a Szentföldön maradna, ez minden vágya, de Isten akarataként fogadja, hogy a ferences előjáró ezt nem engedélyezi számára, a pápától kapott felhatalmazásra hivatkozva. Később az egyházi hatósággal, ill. az inkvizícióval való kapcsolatát is az a magatartás jellemzi, hogy elfogadja azok tekintélyét, de kitart az általa felismert út mellett, misztikus isteni megerősítésekre hagyatkozva, addig, míg el nem fogadtatja küldetését, elfogadva az egyház természetéből fakadó lehetőségeket¹⁸.

Ignác a szentföldi kudarc után elhatározza, „egy ideig tanulni fog” a lelkek segítésére¹⁹, magában hordozza a készséget, hogy akkori papsághoz való minimum-feltételeknek eleget tegyen. Ebben az időben elutasítja, hogy papi kollégiumban, egy egyházmegye klerikusaként készüljön fel apostoli életére, mert az nem tenné lehetővé számára, hogy szabadon apostolkodjon.

Ignác nyelvezete, udvari kifejezésmódja²⁰, a teológiai tanulmányok hiánya nem teszi lehetővé, hogy az általa elképzelt apostoli utat szabatosan kifejezze, annál is inkább, hiszen új úton jár. Konfliktusai az inkvizícióval, egyházmegyei hatóságokkal, nagyrészt, ebből tényből fakadnak, valamint abból az egyszerű félreértésből, hogy bár laikusként, de különösen is a papoknak, elsődlegesen a tanult papoknak fenntartott módon apostolkodik. Ignácnak meg kell érteni, hogy az a fajta Krisztus-követés, amelyre vágyakozik, az Egyház természete szerint, Jézus rendeléséből: a papság. A megváltás gyümölcseinek, a szentségek által közölt kegyelemnek az elsődlegességét tanítja *Lelkigyakorlataiban*, tehát ha igazán segíteni akar, akkor

¹⁵ Ld. Szent Ignác által elmondott életrajza, melyet emlékezetből rögzített Louis Gonçaves da Cámara (cca. 1519–1575) portugál jezsuita, *Aut.* 30.

¹⁶ *Fontes Narrat.*, 1, 609–610.; *MHSI Nadal*, V, 783, 40.

¹⁷ *Fontes Narrat.*, 1, 212; 3, 431. Érdemes elolvasni Kempis írását a papságról, a szentmiséről, mint a lelkek segítésének kiváló eszközét, *Krisztus követése* (ford. Jelenits István), Ecclesia, Budapest 2008, 334–336.

¹⁸ Alcalá (1526), Salamanca (1527), Párizs (1535) Velence (1536) s végül Róma (1539), ahol Ignácot vizsgálatnak vetik alá. Ignác minden előzetes gyanakvás ellenére, mindig bírja az egyházi hierarchia elfogadását. Habár elképzelését alá kell vetnie egyházi bírálatnak, töretlenül halad kitűzött célja felé, melynek nem jellege, hanem az eléréséhez szükséges ráfordított idő változik. Hite mindvégig egyezik az Egyházzal, kész elfogadni ítéletét, melyet azonnal beépít az Isten akaratára keresésének folyamatába.

¹⁹ *Aut.* 50.

²⁰ Ignác spanyolja az udvari nyelv preklasszikus kasztíliai, Giuseppe De GENNARO,–Roland BARTHES, *L'interpretazione dello stile e della lingua di s. Ignazio di Loyola*, in *AHSI*, 50(1981) 237–240.

azt, mint apostoli lelkületű pap teheti meg, melyre fel kell készülnie. A spanyol egyetemeken eltöltött idő, valamint az egyháztapasztalat arra készíti, hogy ne elégedjen meg a felszínes tanulmányokkal, hanem teljesebb módon keresse Isten nagyobb dicsőségét. Párizsi útjának gyökerében ez a felismerés áll. Egy idegen városban, melynek nyelvét nem beszéli, jobban a szükséges tanulmányokra figyelhet²¹.

2. Az egyházas karizmatikus 1528–1535(7)

Párizs számára a hely, ahol végre olyan társakra talál, akik követve az ő életmódját, teljes szívvel készülnek a papságra, ahogyan azt az 1534-es montmartre-i fogadalom vissza-tükrözi²². Itt még nem volt szándékuk szerzetesrendet alapítani, ahogyan azt P. Láñez vissza-emlékezéseiben olvassuk, de a pappá válás ténye már minden Párizsban gyűjtött társ számára elfogadott²³.

2.1. Felsőfokú tanulmányok

Mint ismert, Ignác tanulmányainak kezdetén rögtön, Alcalában Lombardust tanult, hogy mielőbb képes legyen a lelkek segítésére²⁴. Alcalában és Salamancában, az egyházi hatóság által követelt több tanulmány és a „négy éves szünet” – hogy „megkülönböztethesse a bocsánatos és halálos bűnöket” – utalás a négy éves minimális tanulmányra, mely során rendszeres kurzus keretében elsajátíthatók Lombardus *Sentenciái*, amely a papszentelés feltétele²⁵.

A teológiai tanulmányokat meg kell előznie a filozófiai kurzus elvégzésének, így Ignác, amint Párizsban filozófiai tanulmányai megengedték, hozzálát a teológiához²⁶. Ignác filozófiai tanulmányaiban eljutott a magiszteri fokozatig, amely lényegében a doktori fokozatnak felel meg.

A teljes teológiai bakkalaureátus négy és fél éves stúdiumot igényelt. A teológiai kar dékánja „egy és fél éves” tanulmányt igazol a Párizsból távozó „Zarándoknak”, ahogy Ignác nevezte magát önéletrajzi elbeszélésében. Ugyanakkor „egy és fél év” nem feltétlenül jelenti a tényleges időtartamot, lehet az terminus technicus is, amint Petrus Faber, aki öt évig tanult teológiát, hasonló igazolással rendelkezett²⁷.

Ignác rendszeresen látogatta az előadásokat a dominikánusok Szent Jakab Kollégiájában, mint azt titkára, Juan de Polanco is írja később *Chroniconjában*²⁸. Ignác tanulmányainak iránya egyértelműnek tűnik. Szerény barcelonai kezdetektől fogva felkészülés egy olyan típusú papságra, a szentségek kiszolgáltatása mellett az apostolok mintájára az igeszolgálat

²¹ Ignác annak érdekében, hogy apostolkodását a legteljesebb módon végezhesse, áldozatot vállal. 1527 végén elhagyja hazáját, és a kor egyik kiváló – ha nem a legkiválóbb – egyetemére indul, *Aut.* 71.

²² Utólagos visszaemlékezésében P. Rodriguez így ír a montmartre-i fogadalomról: “Post reuersionem, Deo adiuuante, proximorum salutem tam fidelium quam infidelium omni sollicitudine procurandae diuinum verbum omnibus praedicandi, sancta denique confessionis, et eucaristiae sacramenta absque villo stipendio ministrandi”, “Commentarium de origine et progressu Societatis Iesu (1577)”, in *Mon. Broët*, 457. Az akkori elképzelés később bekerül az alapító pápai bullába.

²³ „Epist. Lainii”, *Fontes Narrat.*, 1, 110.

²⁴ *Aut.* 57.

²⁵ S. Ignazio di Loyola, Autobiografia, commento di Maurizio Costa S.J., CVX/CIS, Roma 1991, p. 283. R. GARCIA MATEO, “Los estudios Teológicos de Ignazio de Loyola y su experiencia espiritual”, in *Esperienza e Spiritualità. Miscellanea in onore del R. P. Charles André Bernard, S.J.*, (ed.) Herbert Alfonso, PUG, Roma 2005, pp. 171–193.

²⁶ A Párizsi Egyetem kora intézményeihez hasonlóan négy fakultással rendelkezett. A filozófia, mint alaptanulmány feltétele a többi fakultáson végzett tanulmányok előtt, amely után az egyetemista tovább mehetett a teológiai, jogi vagy orvosi tanulmányokra. R. GARCÍA-VILLOSLADA, *La Universidad de Paris durante los estudios de Francisco de Vitoria*, Universitas Gregoriana, Romae 1938, 262–274.

²⁷ Vö. R. GARCÍA-VILLOSLADA, Sant’Ignazio di Loyola, una nuova biografia, San Paolo, Milano 1990, p. 379, 56. jegyzet, ahol pontos forrásmegjelölés is található. (*Fabri Monum.* 6.)

²⁸ *Chron.*, 1, 41.

sokrétű feladatát is el tudják látni a világ más részein, hívők és nem hívők között, a szegény Krisztust követve²⁹.

2.2. Az első végleges társak megnyerése

Ignácot láthatóan a Gondviselés segíti, ugyanis amikor 1529. október 1-én megkezdte filozófiai tanulmányait, két későbbi szentet kap szobatársul és tanulmányiban segítőtársul³⁰. Petrus Faber és Francisco Xavier filozófiai tanulmányaikat már befejezték, ez utóbbi mint tanár a filozófiai karon fogadta Ignácot, aki ténylegesen itt lesz Iñigo-ból Ignáccá³¹. Elbeszélése szerint Párizsba tanulni jött, de hamarosan, főként a spanyolok között apostolkodni kezd, a szegényebbeknek anyagi segítséget nyújt. A vasárnapi összejövetelek a karthauzi kolostorban, a lelkigyakorlatok, teljesen hatásuk alá vonják Fabert, a társaság első papját, de a még oly ellenálló Xavért is, és még öt másik társukat, a későbbi Jézus Társasága alapító tagjait³².

Ami közös társaiban, hogy Ignác életformáját akarják felvenni a Krisztus-követésben³³. Elhatározásuk az volt, hogy a Szentföldre mennek, de nem volt egészen világos, hogy örökre-e vagy csak egy időre. Mivel megoszlottak e tekintetben, a kompromisszum az volt, hogyha egy évig nem tudnak elindulni, felajánlják szolgálataikat a pápának. Ebben a követésben jelen van a papság, amint azt a későbbi események és a már bevezetőben idézett vallomás is megerősítették. Ignác és a többiek – Faber kivételével – még nem papok, de nem kétséges, hogy mindannyian készülnek rá, mint jövő apostolkodásuk alapjára³⁴.

A montremartre-i fogadalom formája igen kifejező: a pap áldozása után, az eucharisztikus Jézus előtt került sor, „super hostiam”, mely előre vetíti a fogadalmak gyakorlatát a Jézus Társaságában, mély eucharisztikus lelkületről tesz tanúságot.

2.3. Ignác papi lelkisége

Az Egyházban a papjelölttől megkívánják, hogy élete visszatükrözze a meghívottságot, hiszen ez a szentelő püspök döntésének alapja³⁵. Ignác megtérése utáni lelkiségének vonásai ma, mint a papok és papjelöltek spiritualitásának elemei találhatóak a II. vatikáni zsinat dokumentumaiban.

A *Lelkigyakorlatok* gyakorlataiból és ajánlásaiból is kiolvashatók ezek az elemek, melyeket csupán felsorolunk írásunk szűkre szabott keretei miatt: Közvetlen kapcsolat az Atyával Jézus Krisztus által a Szentlélekben. Belső személyes egység Krisztussal, mindennapi dialógus Jézussal, Jézus húsvéti misztériumának élése, szentmise és más mentális és szóbeli imák, a zsolozsma végzése, a Mária-kultusz, lelkiismeret-vizsgálat, szentséglátogatás, lelki-

²⁹ Aut. 71; “Commentarium de origine et progressu Societatis Iesu (1577)”, in *Mon. Broët*, 457; “Epist. Lainii”, in *Fontes Narrat.*, 1,110. Ignác teológiai tanulmányainak alapját képező Lombardus *Sentenciáit* magyarázva Szent Tamás hasonló módon beszél a papságról, mint az Ignác elképzelésében és a későbbi megvalósításában visszatükröződik: „... sacerdotibus monachis apostolorum figuram tenentibus, liceat praedicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, poenitentiam imponere, atque peccata solvere. (Sed monachi non sunt proprii sacerdotes aliquorum, cum non habeant curam animarum)”, *Super Sent.*, lib. 4 d. 17 q. 3 a. 3 qc. 4 arg. 1.

³⁰ *Fabri Monumenta*, 493.

³¹ Ignácot a hivatalos dokumentumokban itt nevezik először az eredeti baszk neve helyett «Ignatius»-nak. Vita-tott, hogy Antiochiai Szt. Ignác iránti tiszteletből nevezi magát így.

³² Ignác 1535-ös távozása után, társai, akik Párizsban maradtak még három másik fiatalat nyerne meg ügyüknek.

³³ *Uo.* 859–860. “se decidieron en los Ejercicios y conversaciòn con Iñigo” a “dejar el mundo y seguir el instituto de Iñigo”, “Summ. Hisp. Polanci”, in *Fontes Narrat.*, 1, 189.

³⁴ Aquinói Szent Tamás Mária meghívásáról és alkalmasságáról írva szentenciaszerűen így fogalmaz meg: „Ad secundum dicendum, quod ad diaconum pertinet praedicare Evangelium, et in Ecclesia recitare, quod est quasi loqui linguis; sed ad presbyterum pertinet interpretari et exhortari, quod est quasi prophetare”, *Super Sent.*, lib. 4 d. 5 q. 2 a. 1 qc. 2 ad 2.

³⁵ „Illos quos Deus ad aliquid eligit, ita praeparat et disponit, ut ad id ad quod eliguntur inveniantur idonei, secundum illud II Cor. III, idoneos nos fecit ministros novi testamenti”, *Summa Theol.* 3, q. 27, a. 4.

gyakorlat, lelkipavezető, együttérzés az Egyházzal és küldetésével, a pápával és a püspökökkel³⁶.

3. Karizmatikus egyházi (1537–1556)

3.1. Ignác szentelése és első szentmiséje

Rövid otthoni látogatása után, mely során tanúságot tett apostoli elkötelezettségéről, és mint tapasztalt lelkipásztor lépett föl, Velencében várta be társait. Itt egy jótevő pap házában élt, akinek – mint sok más velenceinek is – lelkipraktikákat adott, valamint a jótevő pap magánkönyvtára segítségével teológiai magánstúdiumokat végzett, készült pappá szentelésére³⁷.

Miután társai 1537 elején Párizsból megérkeztek, kórházakban szolgáltak néhány hónapig, majd Rómába a pápához mentek a zarándoklási és a szentelési engedély megszerzésére.

Szent Ignác teljes tudatossággal és mély lelki örömmel fogadja az egyházi rend szentségét társaival együtt, 1537. június 24-én, melyet a „szegénység és az elegendő tudás titulusára” szolgáltatott ki a velencei nuncius. Minden kétséget kizár a szentelés napján írt lelkes beszámoló. Ignác egy cseppet sem érezte kényszernek a pappá válást. Ellenkezőleg, egy apostol ujjong a széles felhatalmazás felett, mellyel teljesebb módon segítheti a lelkeket³⁸.

Az események egyértelművé teszik, hogy Ignác mindenben magára érti mindazt, amit a *Lelkipraktikákban* választásról ír. A papi életforma választásának alapkritériuma Isten akarata. Minden más motívum bűnös és kerülendő³⁹.

Ignác, a szentföldi zarándoklat lehetőségére várva néhány hónapot pasztorációs munkával tölt. Miután a szentföldi zarándoklat meghíúsult, társaival együtt Rómába megy 1537 novemberében. Útközben egy rendkívül jelentős esemény történik, mely egybecseng Ignác elhatározásával: „Miután pappá szentelték, elhatározta, hogy egy évig nem mond misét, hanem készül és kéri Miasszonyunkat, hogy helyezze őt Fia mellé⁴⁰.” Róma felé tartva, Ignác társaival arra készült, hogy felajánlja magát a pápának, fogadalmuk szerint. Ignác életének ebben a szakaszában sem hiányoztak a misztikus élmények, sőt megsokszorozódtak a papságra készülve⁴¹. Az Örök Város kapujánál egy La Storta nevezetű község kis kápolnájában amint „imádkozott, olyan változást érzett lelkében, és olyan világosan látta, hogy Isten, az Atya, odahelyezte őt Fia, Krisztus mellé, hogy nem mert volna kételkedni ebben, tudniillik, hogy az Atyaisten odahelyezte őt Fia mellé⁴²”. Ignác kísérői elbeszélése alapján ismerjük a lelki látomásban elhangzó jézusi mondatot: „Rómában kegyes leszek hozzátok”. Az esemény feltételezhető kapcsolatban van a későbbi eseményekkel, Jézus Társasága megalapításával⁴³.

A La Storta-i látomásnak nagy szerepe lehetett abban, hogy Ignác első szentmiséjét csak 1538 karácsonyán mutatta be. A lelki természetű indokok mellett külső nehezítő körülmények is felléptek. Ignác, aki számára rendkívül fontos volt a belső meglátás objektív megerősítése, várakozásra kényszerült. A római környezet jól fogadta a reformált papok prédiká-

³⁶ *Optatum totius* 8,11; *Presbiterium ordinis* 3, 8, 9, 18; *Perfectae charitatis*, 6.

³⁷ *Aut.* 95.

³⁸ Ignác szentelése napján, P. Verdolay-nak írt beszámolója az eseményekről, amely tele van túlradó örömmel és hálaadással a Gondviselés iránt, aki előre nem látott módon túltett minden várakozásán, vö. *MI Epp.*, 12, 322.

³⁹ *Lgy.* 170–189.

⁴⁰ *Aut.* 96.

⁴¹ *Uo.* 95.

⁴² *Uo.* 96.

⁴³ A mondat változatai: P. Nadal: “Ego vobiscum ero”, “Nadal exhortationes (1554)”, in *Fontes Narrat.*, 1, p. 313; “Ego vobis ero propitius”, M. Nadal, 4, 609; P. Laínez: “Ego ero Romae propitius”, *MI Scripta*, 2, 75; P. Ribadeneira: “Ego vobis Romae propitius ero”, Ribadeneira, *Vita*, 1. II, c. XI; “Ego vobis ero propitius”, *MI Scripta*, 1, 378; P. Canisius: „Io sarò con voi”, *MI Scripta*, 1, 715. Később, 1544. február 23-án, Ignác egy szentmisére készülve, már a Társaság elöljárójaként a szegénység mibenlétéről folytatott megkülönböztetése közepette visszautal a látomásra, szoros összefüggést lát az esemény és a Társaságban való életmód között, *MI Constit.*, 1, 104.

cióit, szentségkiszolgáltatását, katekéziseit, munkáját a kórházakban. Néhány bizonytalan hitű vagy személyiségű szerzetes irigységből kezdett hamis híreket terjeszteni a papi csoportról. S miután egy kemény és hosszan tartó támadást példás papi munkájukkal sikerült kivédeni, számos barátjuk tanúságtételével kellemetlen és alattomos támadásokat sikerült elhárítaniuk⁴⁴.

Miután megszületett a felmentő ítélet, az egyházi elismerés, az objektív megerősítés, Ignác bemutatta első szentmiséjét, Jézus jászlának Maria Maggiore-i ereklyéjénél. A megtestesülés kézzel fogható jele vonzza Ignácot; a második isteni Személy megtestesülése, az örök főpap áldozata, melybe most Ignác bekapcsolódik, immáron papként. Az első szentmise és a Társaság megalapítása között szoros lelki összefüggés van⁴⁵, hiszen Ignácot és társait később, éppen a Krisztussal való egyesülés indítja arra, hogy a közösség megalapítása mellett döntsének. Ignác, miután első szentmiséjét bemutatta⁴⁶, ha egészsége engedte, naponta misézett, mely lelki élete, kormányzása, megkülönböztetései alapját képezte⁴⁷.

3. 2. A Társaság megalapítása papi mentalitással

Amikor Ignác társaival Rómába indult, szerzetesrend alapításáról még nincs szó. Az események sodrában azonban olyan helyzetbe kerülnek, ahol felmerül a kérdés, ha nem alapítanak szerzetei közösséget, szétszóródnak⁴⁸. De akkor mi lesz az eredeti vágyukkal, amit már Párizsban megfogalmaztak? Az első társak 1539 tavaszán nagy „megkülönböztetésre” jönnek össze, melyben azt keresik, hogy mi Isten akarata ebben az új helyzetben. A három hónapos megkülönböztetés összefoglaló dokumentuma a „holocaustum” „teljesen eléggő áldozat” kifejezést használja, mint a legigazabb motiváció a nehezebb és teljesebb életforma választására, egy új szerzetesrend megalapítása⁴⁹.

A „teljesen eléggő áldozat” kifejezés kinyilvánítja a párhuzamot Ignác lelkiisége és a Zsidókhöz írt levélben olvasható krisztusi lelkület között (*Zsid* 10,6–7). Az örök Atya Fia, mint az újszövetség főpapja, egészen eléggő áldozattá válik az Atya iránti engedelmisségből és az emberek iránti szeretetéből. A „holocaustum” kifejezés később is visszacseng Ignác leveleiből, amikor az engedelmségről, mint „holocaustum”-ról, „egészen eléggő áldozatról” ír, Jézus Társasága általános előljárójaként⁵⁰.

A „holocaustum” kifejezést már ott találjuk a párizsi fogadalomról szóló beszámolóban⁵¹ és később a Rendalkotmányban közölt első fogadalom szövegében is⁵². A szóhasználat és a mögötte található mentalitás artikulált forrása, véleményünk szerint, *Krisztus követése*, Ignác élete végéig napi használatban lévő lelki könyve. Kempis művének 4. fejezetében, melyben az egyetlen helyes papi magatartásról – „holocaustumról” – ír a szentmiseáldozat és

⁴⁴ „Vida de Ignacio de Loyola”, lib. I, cap. 14. *Fontes Narrat.*, 4, 291–293.

⁴⁵ P. de LETURIA, *La primera misa de S. Ignacio de Loyola y sus relaciones con la fundación de la Compañía*, in *Manresa*, 13(1940) 63–73.

⁴⁶ Első szentmiséről Ignác maga számol be örömmel testvéreinek az 1539 februárjában írt levelében. *MI Epp.*, 1, 147.

⁴⁷ Ignác misztikus élményeit, amint azt lelki naplója elmondja, főként a szentmisékkal kapcsolatban élte át. Mivel a feljegyzéseket nagyrészt megsemmisítette, csak néhány hónapnyi áll rendelkezésünkre az 1544 és 1545-ös évekből, *MI Constit.*, 1, 86–158. M. RUIZ JURADO, *La santa Misa diaria en la espiritualidad ignaciana*, in *Gregorianum*, 72(1991) 349–356; A. SUQUÍA GOICOECHEA, *La Santa Misa en la espiritualidad de San Ignacio de Loyola*, Vitoria, Egaña, 1989.

⁴⁸ A III. Pál pápa 1539-ben PP. Fabert és Lainezt Pármába, *Chron.*, 1,82; *Fabri Mon.* 14, PP. Broëtöt, Rodriguezt Siénába, *Chron.*, 1,80; *Mon. Broëti*, 201. Bobadillát a Nápolyi Királyságba küldte, *Chron.*, 1,85; *Bobadillae Mon.*, 16, 21; M. SCADUTO, *La Strada e primi gesuiti*, in *AHSI*, 40(1971) 323–390.

⁴⁹ “Nos ipsos omnes in holocaustum offerremus Deo nostro, in cuius laudem, honorem ac gloriam cederent omnia nostra”, „Deliberationes”, *MI Constit.*, 1, 2.

⁵⁰ *MI Epp.*, 1,691; 2, 57; 2, 86; 2,554; 4, 375; 10, 223; *Const.* [540]

⁵¹ *Mon. Broët.*, 459.

⁵² *Const.* [536]

a szentáldozás vonatkozásában⁵³. Az ebben a szellemben megfogalmazott alapító okiratot, III. Pál pápa, 1540. szeptember 27-én hagyja jóvá.

Befejezés

A rövid tanulmány végén örömmel állapíthatjuk meg, hogy a bevezetőben feltett kérdéseinkre választ kaphattunk. Loyolai Ignác életét megvizsgálva a források és a szakirodalom fényében nyugodtan állíthatjuk, hogy rendelkezett a papi hivatáshoz szükséges természetes képességekkel és alkalmassággal. Életviteléből világosan kiolvasható annak egyre tudatosabb elfogadása. A Szentföldről visszaérkezve, lépéseket tesz a pappá válás érdekében, hiszen egyre inkább rádöbben, hogy Istennek tulajdonított meghívását leginkább mint pap tudja betölteni a lelkek segítésére.

Elmélyülése és növekedése hivatásában, melyben nagy szerepet játszanak a külső körülmények, és a misztikus kegyelmek reflektív vizsgálata, a külső szemlélő számára, karakteres papi spiritualitásban nyilvánul meg.

Társai felismerik Ignácban Isten különleges meghívását (alapító karizma), melyet a maguk számára is elfogadnak.

A papság gyakorlása a sajátos meghívás (karizma) szerint arra vezeti Ignácot és társait, hogy kifejezzék közösségalapító vágyukat, melyet a Szentszék elismer és jóváhagy mint új szerzetesrendet, a Jézus Társaságát.

⁵³ „Aztán teljesen Istenre hagyván magadat erős akarattal ajánld föl magadat szívednek oltárán nevem dicsőségére egészen eléggő áldozatként (holocaustum), testedet hűségesen bízd reám, így aztán méltó leszel arra, hogy az áldozat bemutatása végett Isten oltárhoz járulj, és testemet az Oltáriszentségben üdvösségesen magadhoz vedd”, *Krisztus követése* (ford. Jelenits István), Ecclesia, Budapest 2008, 341. (4. fejezet 7.) A másik hely, ahol Krisztus követése használja e kifejezést: „Boldog az, aki Istennek adja magát egészen eléggő áldozatul (holocaustum), valahányszor misét mond vagy áldozik” uo. 352. (4. fejezet 10.).